

Rapport 2004:17

Arkeologiska utredningar och förundersökningar

Arkeologiska undersökningar i Kallerstad inför byggandet av ny evenemangsarena

Linköpings stad och kommun
Östergötlands län

Emma Karlsson

Ö S T E R G Ö T L A N D S   L Ä N S M U S E U M
K U L T U R M I L J Ö A V D E L N I N G E N

Arkeologiska undersökningar i Kallerstad

Innehåll

Sammanfattning	2
Inledning	3
Arkeologisk bakgrund	
Fornlämningsmiljö	4
Arkeologiska utredningar	6
Arkeologiska undersökningar	6
Kallerstad i historiska källor	7
Utredningar	
Syfte och metod	8
Resultat och tolkning	8
Kv Palatset - Cloetta Center	8
Kv Palatset 1	8
Kallerstad 1:4 - Ljungstedtska skolan	9
Kallerstad 1:1 och 1:4	10
Förundersökningar	
Syfte och metod	11
Frågeställningar	11
Resultat och tolkning	11
Kallerstad 1:1 och 1:4	11
Kv.Paletten 1	12
Referenser	14
Tekniska uppgifter	
Arkeologiska utredningar	15
Arkeologiska förundersökningar	15
Bilaga 1-5. Utredning och förundersökning Kallerstad 1:1 och 1:4	
Bilaga 1. Översiktsplan	16
Bilaga 2. Schaktbeskrivningar utredning	18
Bilaga 3. Schaktbeskrivningar förundersökning	20
Bilaga 4. Anläggningsbeskrivningar	22
Bilaga 5. ¹⁴ C-resultat	25
Bilaga 6-9. Förundersökning kv Paletten 1	
Bilaga 6. Översiktsplan	26
Bilaga 7. Schaktbeskrivningar	27
Bilaga 8. Anläggningsbeskrivningar	29
Bilaga 9. ¹⁴ C-resultat	30
Bilaga 10. Fyndlista för samtliga undersökningar	31

Ö S T E R G Ö T L A N D S   L Ä N S M U S E U M
K U L T U R M I L J Ö A V D E L N I N G E N

Box 232 • 581 02 Linköping • Tel 013 - 23 03 00 • Fax 013 - 12 90 70
lansmuseum@lansmus.linkoping.se • www.linkoping.se/lansmuseum

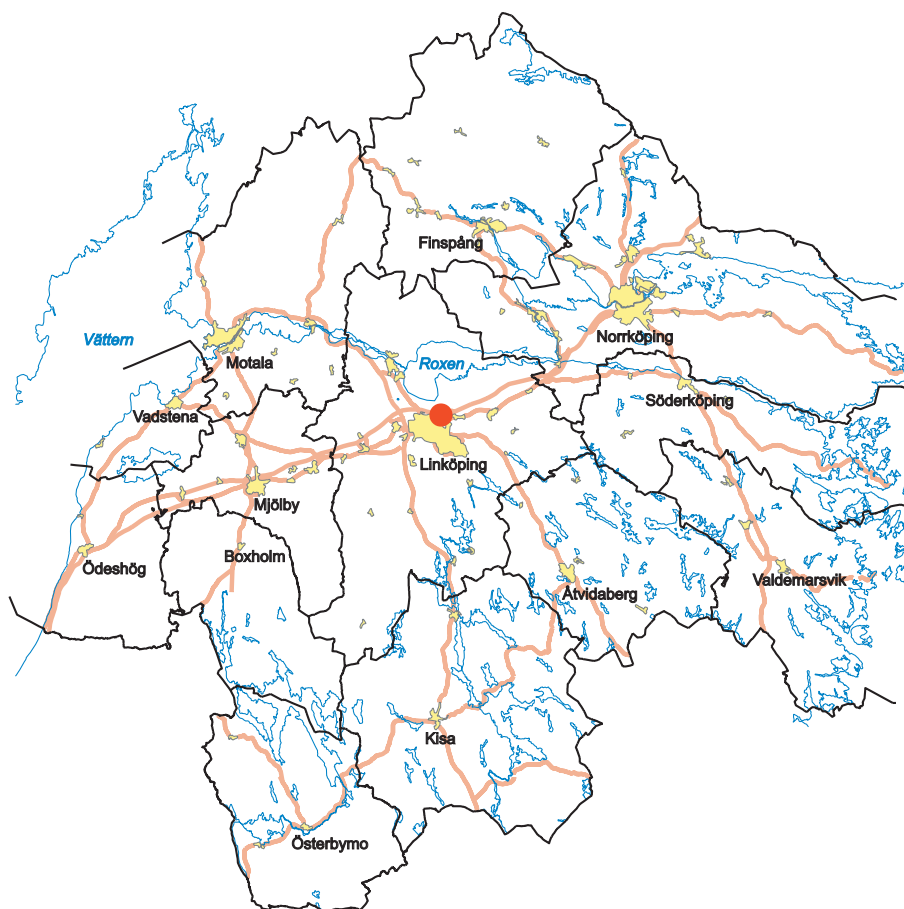
Sammanfattning

Östergötlands länsmuseum genomförde under 2002 och 2003 fyra arkeologiska utredningar och två förundersökningar i Kallerstad industriområde i utkanten av Linköping. Undersökningarna utfördes med anledning av planerad byggnation av en evenemangsarena samt tillhörande parkeringsplatser. Uppdragsgivare var Linköpings Sportfastigheter AB vilka även svarade för kostnaderna. Undersökningarna genomfördes efter beslut från Länsstyrelsen i Östergötland län.

Tre utredningsområden anser Östergötlands länsmuseum inte behöva några vidare arkeologiska åtgärder. I ett fjärde område, *Kallerstad 1:1 och 1:4*, framkom boplatslämningar vid utredningstillfället. Platsen kom därför att bli föremål för en arkeologisk förundersökning. Vid dessa undersökningar framgick att lämningarna var mycket omfattande, innehållande ett större kulturlager, stolphål efter huskonstruktioner, härdar etc. Boplatskomplexet är enligt ^{14}C daterad ned till yngre romersk järnålder (230-380 e Kr, 1 sigma).

Ytterligare ett område, *Kv Paletten 1*, har förundersökts. I kvarteret fanns en registrerad boplat (RAÄ 336) vilken påträffats i samband med en arkeologisk utredning 1993. Vid förundersökningen framkom anläggningar såsom stolphål och härdar samt ett omfattande kulturlager. Delar av området var stört av odling och av sentida aktiviteter. Lämningarna är daterade till förromersk och romersk järnålder (360-170 f Kr och 130-320 e Kr, 1 sigma).

Emma Karlsson
antikvarie

Inledning

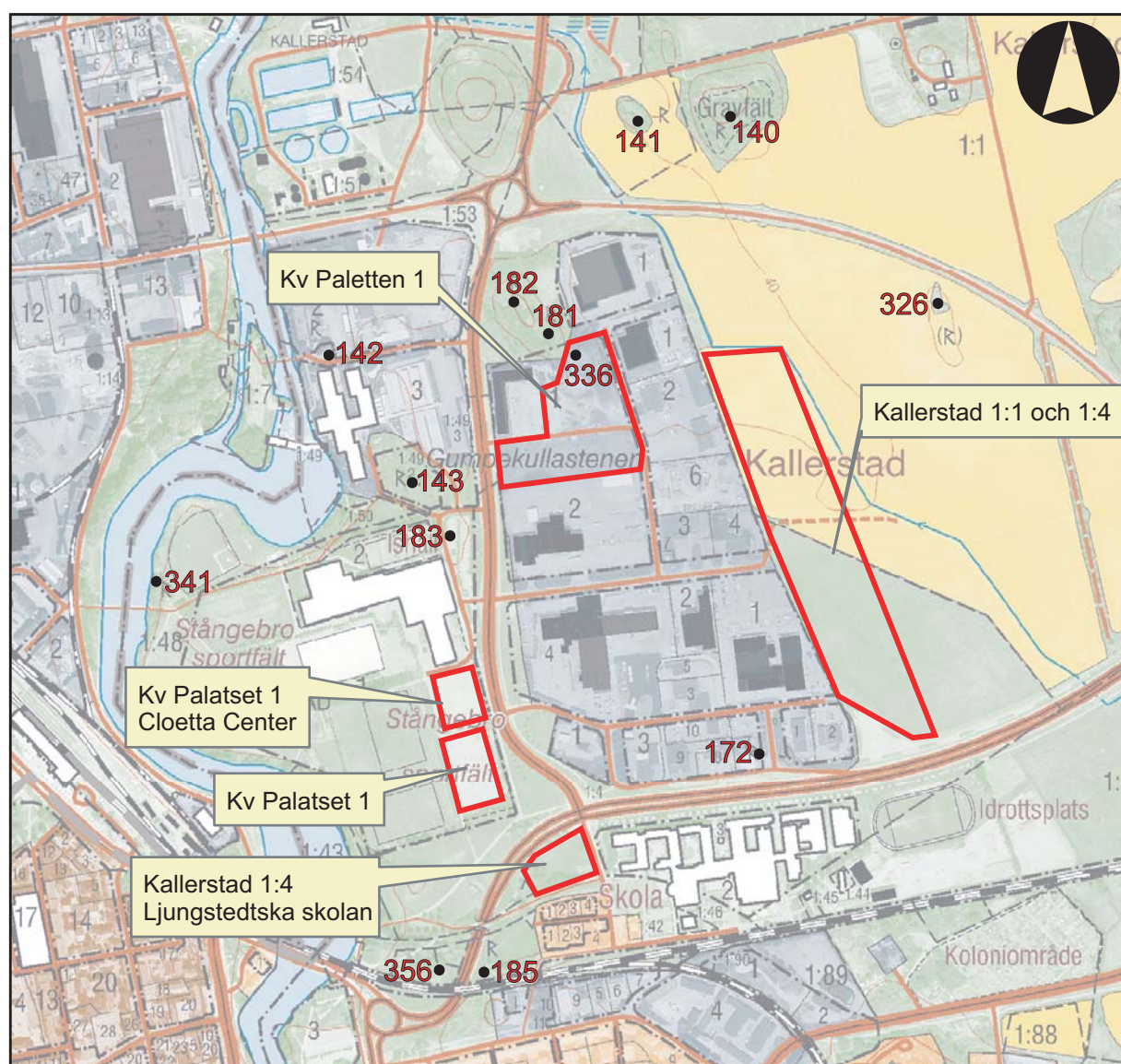
Östergötlands länsmuseum genomförde under juli, november-december 2002 och mars-juni 2003 ett antal arkeologiska utredningar och förundersökningar inom Kallerstad industriområde i Linköpings stad. Undersökningarna utfördes med anledning av planerad byggnation av en evenemangsarena med tillhörande parkeringsplatser.

Följande fyra områden var föremål för utredningar:

- Kv. Palatset 1. (Cloetta Center) Område för evenemangsarena.
- Kv. Palatset 1. Område för parkeringsplatser.
- Kallerstad 1:4. (Ljungstedtska skolan) Område för parkeringsplatser.
- Kallerstad 1:1 och 1:4. Område för parkeringsplatser.

Följande två områden var föremål för förundersökningar:

- Kallerstad 1:1 och 1:4. Område för parkeringsplatser.
- Kv. Paletten 1. Område för parkeringsplatser.

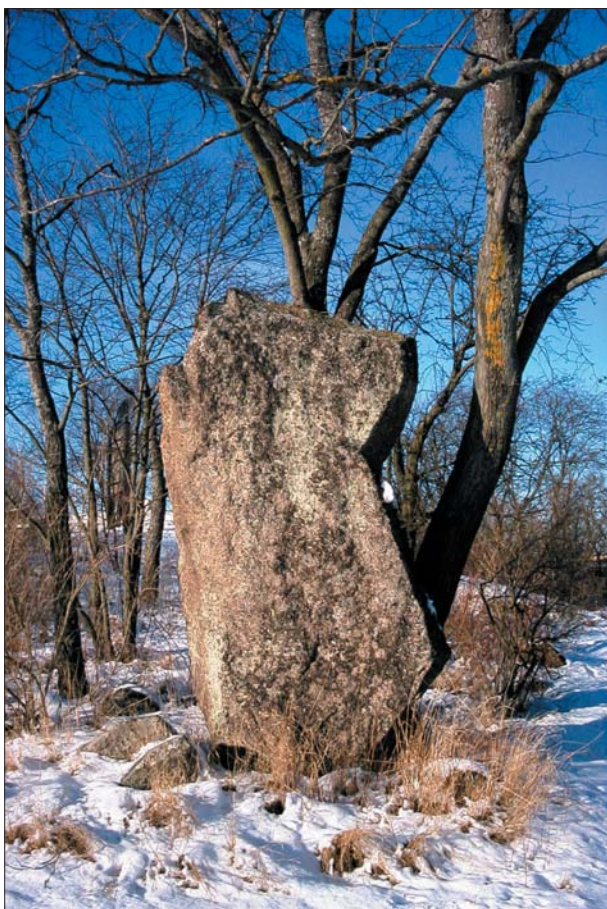

Figur 2. Utdrag ur Fastighetskartan med undersökningsområdena markerade. Skala 1:10 000.

Arkeologisk bakgrund

Arkeologiskt kan Östergötland delas in i tre övergripande centralbygder: Norrköpingstrakten, Linköpingstrakten samt slättbygden kring Tåkern. En grundläggande förutsättning för Linköpingsområdets framväxt som centralbygd var förmodligen tillgången till bra odlings- och betesmarker men kanske främst det faktum att flera viktiga kommunikationsleder möts här (Kaliff 2000).

Området kring Nykvarn, Kallerstad och Mörtlösa by är mycket tätt på fornlämningar. Sedan tidigt 1900-tal och framåt har området dock exploaterats kraftigt i och med att Linköpings stad vuxit. Därmed har ett flertal fornlämningar förstörts. Flera av dessa finns dokumenterade i äldre skrifter. Det gäller främst monumentala lämningar såsom gravhögar och runstenar. Eventuella boplatslämningar som kan ha förstörts, vid de tidiga exploateringarna, har vi däremot ingen kännedom om. Sedan 1980-talet och framåt har ett flertal förhistoriska boplatser varit föremål för arkeologiska undersökningar.

Figur 3. Gumpekullastenen (RAÄ 143).
Foto Marie Ohlsén, ÖLM.

Fornlämningsmiljö

På ett stort impediment sydost om Kallerstad by ligger ett större fornlämningskomplex. Området innehåller rester efter ett äldre hägnadssystem i form av stensträngar (RAÄ 178), stensättningar (RAÄ 136 och 208), två gravfält (RAÄ 134 och 135), en vägbank (RAÄ 144) och hålvägar (RAÄ 179). Väster om Kallerstad bytomt ligger ett gravfält med 45 synliga gravar (RAÄ 140) och en ensamliggande stensättning (RAÄ 141). Gravfältet som kan dateras till både äldre och yngre järnålder innehåller bl a fyra högar, varav en är en storhög, två treuddar och en rest sten. Närheten till bytomten tyder på att gravfältet varit ett gårdsgravfält. I Kallerstad industriområde finns ett flertal skålgropslokaler registrerade (RAÄ 172, 181, 185, och 341).

Enligt äldre uppgifter ska det ha funnits flera resta stenar i området norr om Stångebro Ishall, vilket indikerar att det varit ett gravfält. Idag finns dock endast en rest sten kvar, den s k Gumpekullastenen (RAÄ 143). Vid Nykvarn ligger en registrerad gravhög (RAÄ 142) men enligt Nordenskjölds uppteckningar

Figur 4. Gravhögen vid Nykvarn (RAÄ 142).
Foto Marie Ohlsén, ÖLM

från 1870-talet har det funnits fem högar i området. Kring gravhögen har ett antal lösfynd hittats; två folkvandringstida korsformiga spännen, ett spänne från 600-tal, flera ovala spännen, en vikingatida nyckel och en svärdsknapp (Hedvall 1996:8). Det är sannolikt att flertalet av fynden kommer från de förstörda gravhögarna. År 1946 undersökte Cnattingius resterna av en gravhög i området kring Tullbron. Han anger att ytterligare tre till fyra högar förstörts i området i början av 1900-talet i samband med att järnvägen anlades. Cnattingius håller det för troligt att denna plats hyst den omnämnda storhögen "Ladugårdsbackes hög" (Molin 2003).

Vid Gamla Stångebro, nuvarande Nykvarn, har ett flertal runstenar och runstensfragment hittats. I samband med byggnationen av en pappersmassafabrik år 1874 påträffades en runsten. Stenens rot satt kvar i marken vilket visar att det är den ursprungliga uppställningsplatsen. Numera är stenen uppställd på gravhögen RAÄ 142. Vid samma tillfälle hittades även två runstensfragment. Dessa ska ha lagts i grunden till bindgarnsfabriken. År 1950 påträffades ytterligare

en runsten i området (Hedvall 1996). Idag står denna runsten rest utanför Östergötlands länsmuseum. Stenarna har sannolikt stått längs med den förhistoriska häradsvägen som ledde österut från Stångebro (Borna Ahlkvist & Tollin 1994).

Arkeologiska utredningar

Ett flertal fornlämningar har även påträffats vid arkeologiska utredningar i form av sökschaktsgrävningar. Inför byggnationen av en biogasbussanläggning i området kring Kallerstad by kunde tre områden med fornlämningar konstateras. Samtliga lämningar bedömdes vara boplatser (Nielsen 2002). En av dessa platser slutundersöktes under våren och sommaren 2003. Förutom boplatslämningar framkom även gravar, odlingsytor och vägrestor vilka preliminärt daterats till äldre järnålder (muntl. medd. Elfstrand 2003).

Vid spårkorsningen mellan Södra stambanan och Stångådalsbanan, strax öster om Tullbron, har två områden med fornlämningar påträffats. I anslutning till

Figur 5. Runsten uppställd på RAÄ 142. Inskriften lyder: "Värun lät resa denna sten efter Bove, sin son, och efter Äsgård, sin dotter. Gud hjälpe deras själ." Ristningen dateras till 1040-1070 (Tagesson 2002). Foto Marie Ohlsén, ÖLM

Figur 6. Runsten uppställd utanför Östergötlands länsmuseum. Inskriften lyder: "...-björn och Åsbjörn de reste denna sten efter Vigfast, sin fader. Han blev död i England, Helgas son." Ristningen dateras till 1010-1040 (Tagesson 2002). Foto Marie Ohlsén, ÖLM

skålgropslokalen, RAÄ 185, fann man ett lager innehållande bränd lera, obrända ben, kvartsit och skärvsten. Lagret tolkades vara en förhistorisk åkeryta. Det andra området med lämningar låg väster om Norrköpingsleden. Dessa utgjordes av boplatslämningar såsom anläggningar och ett fyndförande kulturlager. Bopplatsen är registrerad som RAÄ 356. Varken odlingslagret eller boplatslämningarna har daterats men gav ett generellt intryck av att härröra från äldre järnålder (Molin 2003).

I norra delen av kvarteret Paletten planerades en väg som skulle förbinda Gumpekullavägen och Ottarsgatan. Vid den arkeologiska utredningen påträffades två större stensamlingar med bl a skärvsten. Kvarts och keramik hittades i anslutning till anläggningarna och i bottenleran kom fynd av bränd lera. Lämningarna tolkades som boplatslämningar och är registrerade som RAÄ 336 (Helander 1993).

Arkeologiska undersökningar

Mellan åren 1989-1991 gjordes omfattande arkeologiska undersökningar inom Kv Paragrafen, Kv Parken och Kv Parollen, med anledning av Tekniska Verkens planerade nybyggnationer. Vid utgrävningarna hittades boplatslämningar, gravar och järnhanteringslämningar. De äldsta huslämningarna var från stenåldern. Ett tvåskeppigt hus daterades till senneolitikum (2200-1800 f Kr). På platsen för detta hus hittades även spår efter ett äldre hus vilket daterades till mellanneolitikum (3000-2000 f Kr). I södra delen

Figur 7. Nykvarnsbron fotograferad från gravhög RAÄ 142. Foto Emma Karlsson, ÖLM

av utgrävningsområdet fanns två treskeppiga hus från tiden förromersk-romersk järnålder. Ett hundratal meter norr om dessa boplatslämningar bedrevs järnframställning under denna tidsperiod. I en stor stenläggning påträffades lämningar efter tre schaktugnar. Till äldre järnåldern daterades även ett härdområde. I anslutning till härdarna fanns skålgropar men området saknade boplatslämningar. Området har därför tolkats ha haft en rituell funktion (Hedvall 1996).

Endast ett område innehöll bebyggelselämningar från yngre järnålder och medeltid. Området var kraftigt stört av sentida aktiviteter vilket gjorde det svårt att urskilja enskilda hus. Huset/en daterades till 900-1200 e Kr och tolkades som ekonomibyggnader då de saknade eldstäder. De mest spektakulära fynden från utgrävningen härrör från yngre järnåldern; resterna efter en skeppssättning och en grav med unika gravgåvor. Skeppssättningen har daterats till 800-talet e Kr och är den största som hittills hittats i Östergötland. I ett gravröse hittades en smyckesdetalj i form av en s k vendelkråka, rester av en björnfäll, silverbelagda bältesdetaljer samt importerad keramik. Keramiken är ett så kallat terra sigillata-kärl som tillverkats i Gallien på 100-talet e Kr. Gravgåvorna vittnar om att den gravlagda varit en person med hög rang (Helander & Zetterlund 1995; Hedvall 1996).

Inför en planerad rondell på Norra Länken genomfördes 1991 en arkeologisk undersökning av en boplat (RAÄ 326). Inom undersökningsområdet påträffades boplatslämningar såsom härdar, härdgropar, kokgropar och stolphål. Merparten av anläggningarna var stolphål vilka bland annat ingick i fyra huskonstruktioner. Tre av husen daterades med hjälp av ¹⁴C-analys till förromersk-romersk järnålder och det fjärde till bronsålder. De yngsta daterade anläggningarna var fyra härdar som var folkvandringstida. Boplatens utbredning kunde inte avgränsas inom den då aktuella undersökningsytan (Wickman-Nydolf & Nydolf 1999).

Kallerstad i historiska källor

Flera lämningar visar att Kallerstad, i synnerhet området kring Nykvarn, varit en central plats under yngre järnålder. Platsen var då en knutpunkt av två viktiga kommunikationsleder, dels den s k Eriksgatan, dels vattenleden Stångån. Att platsen varit betydelsefull visas också av att fyra härader möter varandra vid Nykvarn (Hedvall 1996). I området har det under historisk tid funnits ett antal olika broar över Stångån. Under slutet av 1640-talet uppfördes den s k Nya

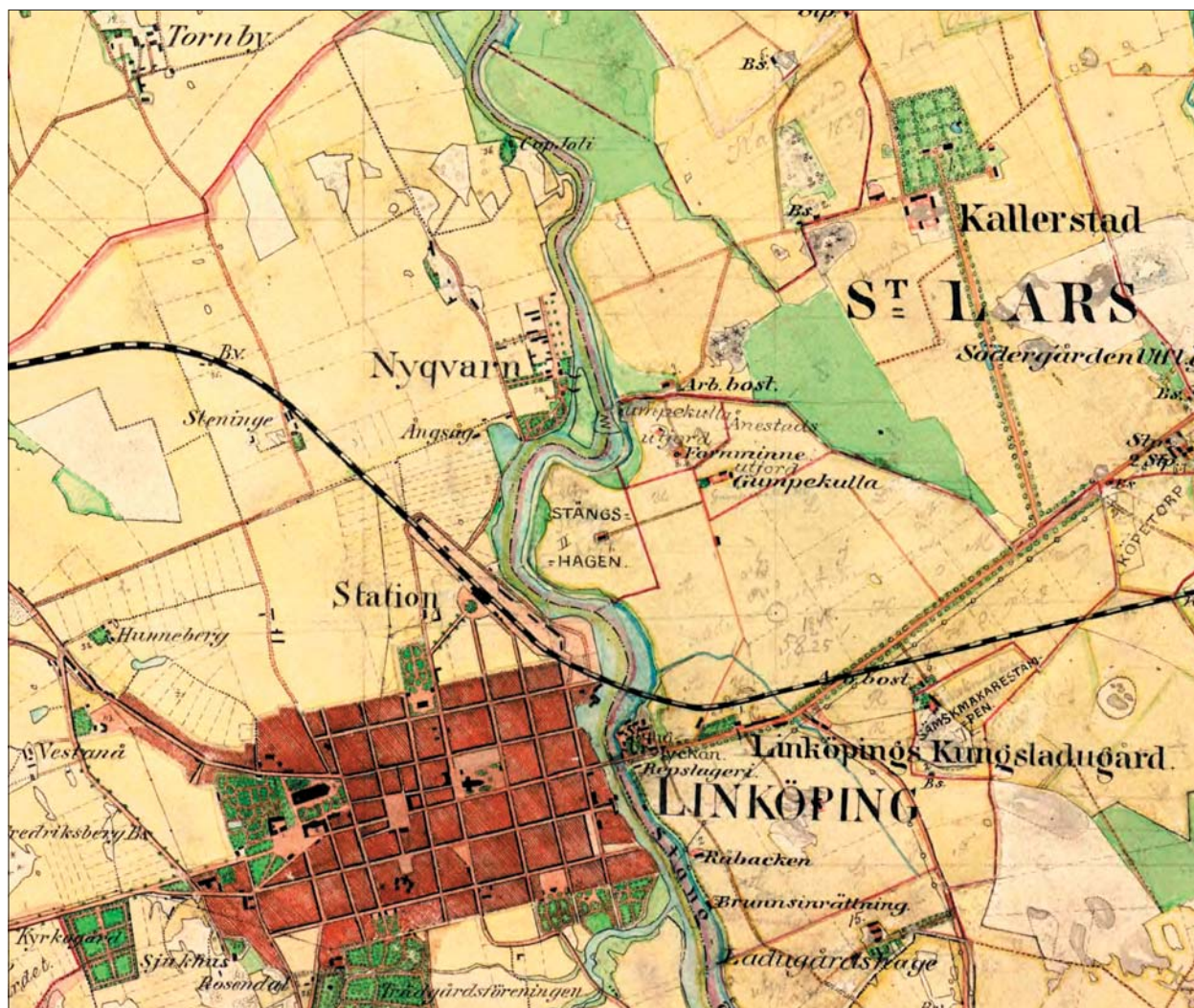
Stångebro. Dessförinnan hade det funnits två broar som kallades Lilla respektive Stora Stångebro. Gamla Stångebro var sannolikt identisk med Stora Stångebro som låg vid nuvarande Nykvarn. Gamla Stångebro omnämns i skriftliga källor först under 1300-talet (Borna-Ahlkvist & Tollin 1994).

Dagens stadsdel Kallerstad består under historisk tid av tre ägor: Kungsladugården, Gumpekulla och Kallerstad. I området öster om Stångån låg under medeltiden kungsgården Stång. Gården omtalas första gången i ett diplom från år 1351. Fram till år 1381 var Stång en kunglig förvaltningsgård. Detta år skedde ett jordbyte mellan Albrekt av Mecklenburg och biskop Nils Hermansson. Det är sannolikt att Stång vid denna tid ännu utgjorde en medeltida storgård. I samband med reformationen blev gården åter kronoegendom. Från slutet av 1600-talet finns inga tecken på bebyggelse. Av det historiska kartmaterialet över

Kungsladugårdens ägor framgår inte läget för bebyggelsen. Ägorna är hårt uppodlade redan på 1700-talet och spår såsom hägnader och vägar är bortodlade. Kopplingen mellan den medeltida kungsgården Stång och den senare Kungsladugården är således inte helt självklar (Borna-Ahlkvist & Tollin 1994).

Namnet Stångebro har enligt Kraft (1946) sitt ursprung i ordet "stang" som betecknar ett slags broanläggning, byggd av spetsade nedslagna pålar. Det är därför troligt att denna broanläggning givit namn åt ån och kungsgården Stång. Senare har dock Strid (1987) framhållit att detta resonemang förefaller orimligt och menar istället att såväl bron som gården fått sitt namn efter ån. Vad namnet Stång ursprungligen syftat på är oklart.

Sydväst om dagens stadsdel Kallerstad ligger Kallerstad gård. I slutet av 1700-talet var det en sammanhållen och reglerad by som bestod av fyra hemman.

Figur 8. Utsnitt ur Häradskartan från 1866-77.

Kallerstad (*Kallirstadh*) omtalas första gången i ett brev från år 1313. Av de skriftliga källorna framgår dock inte hur många gårdar som fanns i byn under medeltiden (Borna-Ahlkvist & Tollin 1994). Efterledet *-stad* i ortnamn tyder på bosättningar av hög ålder, sannolikt järnålder. Vad gäller ortnamnets förled finns ingen entydlig tolkning. Utifrån det faktum att *-stad* namn ofta innehåller personnamn har man antagit att *Kaller-* syftar på mansnamnet Karl (Swedell 2004).

Inklämd mellan Kungsladugården och Kallerstad bys ägor låg en liten egen enhet med namnet Gumpekulla. Enheten bestod kameralt av två mindre skatteutjordar. Den var dock för liten för att tidigare ha kunnat utgöra en egen by. Läget mellan de två större enheterna är också förbryllande. I ”Kring Stång” (Borna-Ahlkvist & Tollin 1994) framförs två hypoteser kring enhetens ursprung. Den första är att enheten tillkommer i samband med gårdens Stångs övergivande. Eventuellt bestod Gumpekulla av själva hustomterna med tillhörande kålgårdar och kalvhagar. I och med att den ursprungliga bebyggelsen försvann, försvann även namnet Stång och fick istället namnet Gumpekulla efter en befintlig kulle. Den andra hypotesen är att enheten ursprungligen varit ett torp på kungsgårdens ägor. Denna bebyggelse har i så fall övergivits före kartornas tillkomst. I fornlämningsregistret är Gumpekulla upptaget som en bebyggelseplats av troligen medeltida ursprung (RAÄ 183).

Namnet Gumpekulla är av okänd ålder och dess betydelse är svårtolkad. Det har ansetts innehålla dialektordet gump vilket då skulle syfta till platsens topografi (Swedell 2004). År 1733 nedtecknad Peter Schenberg dåtidens förklaring av namnet Gumpekullas ursprung. Enligt en då gammal tradition hade en i heden tid förnäm fru Gumfrid blivit begravnen på kullen (Hellander 1996).

Området öster om Stångån har även varit plats för flera historiska slag. Under Nordiska sjuårskriget (1563-1570) förskansade sig svenskarna på östra sidan av ån sedan man bränt staden och raserat broarna för danskarna. Båda sidor besköt sedan varandra med kanoner (Lindqvist 1987). Några årtionden senare, år 1598, utkämpades här det s k slaget vid Stångebro. Maktkampen stod mellan kung Sigismund och hertig Karl. Under slaget stupade över 2000 män. Mycket tyder på att slagfältet blivit grundligt plundrat. Vid arkeologiska undersökningar i området har endast ett fåtal lösfynd påträffats vilka eventuellt kan knytas till slaget. Fynden utgörs av två knappar av tidig militär typ, en fragmentarisk stjärnsporre i barockstil, ett par blykulor till musköt och ett i två bitar slaget mynt från Johan III:s tid (Hörfors 1998).

Utredningar

Syfte och metod

Sammanlagt utfördes fyra arkeologiska utredningar. Syftet med utredningarna var att fastställa om den planerade byggnationen skulle beröra fast fornlämning. Utredningarna bestod av besiktning, kart- och arkivstudier samt sökschaktning över exploateringsytorna. Inmätning av sökschakten skedde med hjälp av GPS. Utredningarnas resultat ska ligga till grund för länsstyrelsens fortsatta bedömningar i ärendet. Nedan beskrivs resultaten separat för varje ärende.

Resultat och tolkning

Kv Palatset 1 - Cloetta Center

Området ligger strax söder om Stångebro Ishall och var vid utredningstillfället en grusad parkeringsplats. Utredningsområdet var ca 5000 m² stort. Vid schaktningens arbetet drogs ett antal schakt med en bredd av ca 2 m och en längd av 5-15 m. I toppen fanns ett tjockt lager med grus och bärlager, under detta fanns olika påförda schaktmassor. Massorna var totalt ca en meter tjocka. I den orörda bottenleran påträffades inga fornlämningar. Eftersom ingen matjordhorisont hittades bör matjorden i området ha banats av vid anläggandet av parkeringsplatsen. Med tanke på fornlämningsbilderna i närområdet är det mycket troligt att fasta fornlämningar förstördes när ishallen byggdes 1975.

Kv Palatset 1

Vid utredningstillfället var området en del av byggarbetsplatsen för Cloetta Center. Tidigare har området varit en del av Stångebro Sportfält med grusad fotbollsplan och tennisbanor. Enligt muntlig uppgift skulle området sedan tidigare vara urschaktat men det var ej känt i vilken omfattning. Sammanlagt öppnades ca 50 m schakt, fördelat på 4 sökschakt. Schaktens bredd var ca 1,50 m och djupet var 0,8-1,0 m. Det översta lagret var ca 0,5 m tjockt och bestod av hårt packad grus och sand. Under detta fanns ytterligare en halvmeter med hårt packad matjord innehållande enstaka bitar av tegel, porslin, glas m m. Den orörda botten bestod av något sandig lera. Inom utredningsområdet framkom inga fornlämningar.

Kallerstad 1:4 - Ljungstedtska skolan

Strax söder om Ljungstedtska skolan utreddes ett ca 4000 m² stort gräsbevuxet grönområde. I söder begränsades området av en äldre banvall vilken tillhört

en järnväg som anlades 1908. Sökschakt med en sammanlagd längd av ca 65 m togs upp. Schaktens bredd var ca 1,50 m och djupet var ca 0,5 m. Jordtäcket bestod av lerblandad matjord och den orörda botten av lera. Området var delvis stört av en äldre

fjärrvärmekulvert. Det är även troligt att eventuella fornlämningar kan ha skadats vid anläggandet av banvallen 1908. Inom utredningsområdet hittades inga fornlämningar.

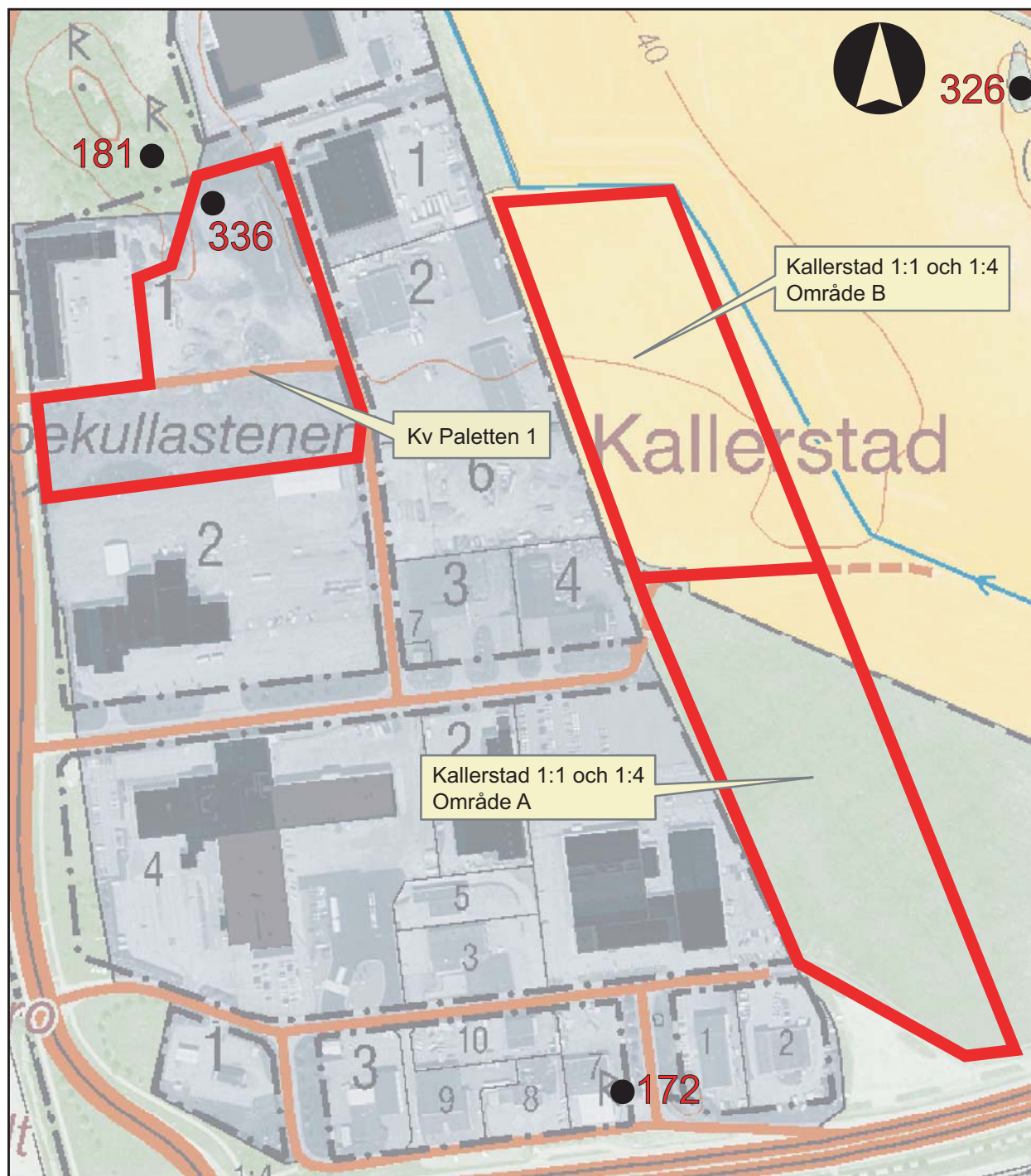
Figur 9. Utsnitt ur Fastighetskartan med tre av undersökningsområdena markerade. Skala 1:3 000.

Kallerstad 1:1 och 1:4

Det till ytan största utredningsområdet var ett område direkt öster om Kallerstad industriområde. Området avgränsas i söder av Norrköpingsvägen och omgärdas i norr och öster av åkermark. Ytan omfattade ca 55 000 m² och bestod av åkermark. Den norra delen av området sluttar svagt i sydvästlig riktning medan

den södra delen är flack. Området delas av en mindre bruksväg i höjd med Åsbjörngatan.

I området drogs totalt 45 sökschakt med en sammanlagd längd av ca 440 m. Schaktens bredd var ca 1,50 m och djupet var 0,3-0,6 m. Jordtäcket som bestod av lerblandad matjord var ca 0,3 m tjockt i det

Figur 10. Utsnitt ur Fastighetskartan med tre undersökningsområdena markerade.
Skala 1:5 000.

norra området och ca 0,4 m i det södra. Den orörda bottnen bestod av styv lera. I tio av sökschakten framkom anläggningar såsom stolphål, härdar och kulturlager. Anläggningarna tycktes vara koncentrerade till de sydvästra (område A) och nordöstra (område B) delarna av området.

Område A

I den södra delen av område A fanns ett 0,15-0,2 m tjockt kulturlager. Lagret bestod av mörk, svagt sotig lera och innehöll skörbränd och skärvig sten samt enstaka kolstänk. Inga fynd påträffades vilket gjorde lagret svårt att datera. Det framkom inte heller några tydliga anläggningar i lagret. I två intilliggande schakt fanns dock tio mörkfärgningar och skärvstenskoncentrationer vilka tolkades som anläggningar. Knappt 100 m norr om dessa lämningar påträffades ytterligare två mörkfärgningar. Dessa tolkades som ett stolphål samt en större grop.

Område B

Den södra delen av utredningsområdet hade legat i träda i flera år. Den norra delen var däremot brukad och vid utredningstillfället kunde upplöjd skärvsten registreras i matjorden. I områdets östra del påträffades fyra härdanläggningar samt fem stolphål. Samtliga stolphål var stenskodda. I södra delen av området framkom ett mörkbrunt lerlager under matjordslagret. Eftersom lagret varken innehöll kol/sot eller bränd lera bedömdes det som ett osäkert kulturlager. I ploglagret och i åkerytan hittades lösfynd som yngre rödgods, bränd lera, slagen kvarts samt järnföremål. I en av härdanläggningarna låg en bit av ett musselskal.

Förundersökningar

Syfte och metod

Sammanlagt utfördes två arkeologiska förundersökningar. Syftet med förundersökningarna var att fastställa fornlämningarnas omfattning, karaktär och ålder. Förundersökningarnas resultat ska ligga till grund för länsstyrelsens fortsatta bedömningar i ärendet. Förundersökningarna bestod av sökschaktning över exploateringsytan. Sökschakt och anläggningar mättes in av Linköpings kommuns lantmäteri. De anläggningar som undersöktes ritades och ett urval fotograferades. Nedan beskrivs resultaten separat för varje ärende.

Frågeställningar

Vid förundersökningen av *Kallerstad 1:1 och 1:4* ställdes följande frågeställningar:

- att försöka ta reda på relationen mellan de påträffade boplatslämningarna och den delvis undersökta boplaten RAÄ 326. Avståndet mellan lämningarna är endast 200-300 meter.
- att utreda relationen mellan två koncentrationer av boplatslämningar inom undersökningsområdet. Rör det sig om två skilda fornlämningar eller hör de samman med varandra?

Vid förundersökningen av *Kv Paletten 1* ställdes följande frågeställningar:

- att undersöka kopplingen mellan RAÄ 336 och den närliggande stensättningen (RAÄ 182) och skålgropslokalen (RAÄ 181). Finns det ytterligare gravar i området?
- att försöka fastställa boplatslämningarnas karaktär. Finns det tydliga huskonstruktioner, härdområden etc?
- att försöka ta reda på relationen mellan RAÄ 336 och de närliggande undersökta boplatserna i väster och öster. Väster om Gumpekullavägen finns t ex boplatslämningar som inte har kunnat begränsas vid tidigare undersökningar. Fortsätter dessa lämningar in på det nu aktuella exploateringsområdet?

Resultat och tolkning

Kallerstad 1:1 och 1:4

I december 2002 utfördes en arkeologisk förundersökning av ett område identiskt med det som utreddes tidigare under hösten (för områdesbeskrivning etc se föregående kapitel). Förundersökningen kom att avslöja ett omfattande boplatskomplex innehållande ett större kulturlager, stolphål efter huskonstruktioner, härdar etc. I de upptagna sökschakten dokumenterades ca 70 anläggningar och ett skärvstensrikt kulturlager. Ett antal stolphål och härdar undersöktes för att klargöra anläggningarnas karaktär och ålder. Stolphålen var 0,1-0,25 m djupa och ett flertal var stenskodda. De undersökta härdarna var drygt 1 m i diameter och ca 0,2 m djupa. Även ett flertal tunna sotfläckar påträffades vilka tolkades som sönderplöjda härdar. I den norra åkern låg det dessutom

mycket upplöjd skärvsten i matjorden vilket bekräftar detta. I södra delen av undersökningsytan framkom ett kulturlager som har beräknats till en yta av ca 1200 m² och en tjocklek på ca 0,15 m. Lagret består av mörk humös lera och innehåller rikligt med skärvsten. I lagret påträffades två malstenslöpare och ett kvartavslag. Ett stolphål intill kulturlagret innehöll även keramik som har daterats till äldre järnålder.

Utifrån förundersökningsresultaten kunde två områden med olika karaktär urskiljas. Anläggningstätheten är störst i det norra området (omr B) där flertalet stolphål var stenskodda medan det skärvstensrika kulturlagret dominerar i den södra ytan (omr A). Tolkningen av detta är att områdena står för två olika funktioner/aktiviteter där område A utgör en utnyttjad yta med aktiviteter som avsatts i kulturlager, såsom avfallsdeposition eller gårdsplan, medan område B tycks ha fungerat som bosättningsområde med mer distinkta huslämningar. Mellan områdena finns ett mörkare jordlager. Detta lager har ej tolkats som ett kulturlager då varken kol, skärvsten eller bränd lera påträffades i sökschakten. Det är dock oklart vad lagret står för men det kan ha bildats som en följd av jordförflyttningar i och med odling. Ytan mellan område A och B var även delvis störd av en bruksväg.

Flera kolprover samlades in varav två är daterade med ¹⁴C-analys. I område A daterades kol från ett stolphål till 230-380 e Kr (1 sigma). En härd i område B fick i stort sett identisk datering, 240-380 e Kr (1 sigma). Eftersom lämningarna är samtida tolkas de tillhöra en och samma boplatz. Fornlämningen har givits ett ÖLM-nummer (ÖLM 10) i väntan på registrering i fornlämningsregistret.

Dateringarna stämmer också väl överens med de från boplatsen RAÄ 326. Här fanns däremot även förromerska dateringar och enstaka dateringar från bronsålder och folkvandringstid. Med all säkerhet kan sägas att bägge platserna varit bebyggda under romersk järnålder. Utifrån förundersökningsresultaten är det dock omöjligt att besvara frågan om det rör sig om en eller två olika boplatser.

Kv Paletten 1

För att undvika arkeologiska ingrepp sökte uppdragsgivaren alternativa lägen för parkeringsplatsen. Därför utfördes ytterligare en förundersökning i kvarteret Paletten under tidig vår 2003. Området omfattar en yta om ca 31 000 m² och utgörs av en gräsbevuxen yta vilken korsas av en cykelväg. I de norra delarna sluttar marken åt öster och söder. Den södra delen

Figur 11. Decembereftermiddag och snö i Kallerstad. Hitom industriområdet syns delområde B. Foto från boplats RAÄ 326, Marie Ohlsén, ÖLM.

av området är flackt. På höjdrönet är området stort av en större täktgrop. Jordtäcket består av lerblandad matjord och den orörda botten utgörs av lera.

År 1993 utfördes en utredning etapp 2 i norra delen av undersökningsområdet inför en planerad väg mellan Gumpekullavägen och Ottarsgatan. Vid sökschaktsgrävning påträffades två störrestensamlingar med bl a skärvsten. Kvarter och keramik hittades i anslutning till anläggningarna och i bottenleran framkom bränd lera. Lämningsarna tolkades som boplatlämningar och är registrerade som RAÄ 336 (Helander 1993). Vid den aktuella förundersökningen påträffades, i undersökningsområdets norra del, ett större sammanhängande kulturlager (L1) som innehöll kol, kraftigt fragmenterad bränd lera och enstaka skörbrända stenar. Lagret uppskattas vara ca 2000 m² stort och ca 0,2-0,3 m tjockt. Äldre kartmaterial (1700-tal) antyder att de övre delarna av området störts av odling. Samma kartor visar att området med lagret varit hagmark. Delar av kulturlagret kan därför bestå av nederoderade/nedplöjda boplatlämningar från dessa övre delar. På höjdläget framkom få förhistoriska anläggningar eller lager, däremot hittades en malstenslöpore i ett av sökschakten. På den flacka ytan söder om cykelvägen framkom ett antal anlägg-

ningar samt ett kulturlager (L2) som uppskattas vara ca 250 m² stort. Anläggningarna var dock fragmentariskt bevarade. Kulturlagret var ca 0,05 m tjockt och innehöll skärvig sten och enstaka bitar bränd lera. Några lämningar efter gravar påträffades ej.

Två jordprover för makroanalys togs i kulturlager 1. Proverna innehöll rikligt med färska växtrester, framför allt rottrådar. Jorden i proverna karaktäriserades av s k ”smulstruktur” som uppstår när daggmaskar är, eller har varit, aktiva i jorden och i båda proven hittades daggmaskkokonger. Detta visar att materialet i proverna är bioturberat och färskt biologiskt material har förts ner och blandats med de äldre arkeologiska lämningarna. Därmed är det endast möjligt att knyta förkolnat biologiskt material, hittat tillsammans med det arkeologiska materialet, till den arkeologiska kontexten. Även om vissa av dessa icke förkolnade växtrester skulle representera en äldre flora kan de inte särskiljas från de yngre och därför har ingen hänsyn till detta material tagits. Inget förkolnat material hittades i proverna (Heimdahl 2004).

I det stora kulturlagret i områdets norra del har en kolbit daterats till 360-170 f Kr (1 sigma), d v s förromersk järnålder. För att få en mer säker datering av lagret behövs även dateringar från eventuella

Figur 12. Vår och kv Paletten 1. Fotot taget efter igenläggning av förundersökningsschakten.
Foto Emma Karlsson, ÖLM.

anläggningar över och under lagret. På den flacka ytan i söder har ett stolphål daterats till 130-320 e Kr (1 sigma), d v s romersk järnålder.

Områdets västra del var kraftigt stört och uppfyllt med tjocka lager stenkross. Det är därför omöjligt att kunna göra en direkt koppling mellan de påträffade lämningarna och de som undersökts på motsatt sida om Gumpekullavägen, d v s i kv Paragrafen.

Referenser

- Borna-Ahlkvist H. & Tollin C. 1994. *Kring Stång*. Riksantikvarieämbetet. Linköping.
- Hedvall R. 1996. *Stångebro*. Riksantikvarieämbetet, Avdelningen för arkeologiska undersökningar. Rapport UV Linköping 1996:44.
- Heimdahl, J. 2004. Stockholms universitet. Institutionen för naturgeografi och kvartärgeologi. Skriftlig avrapportering via e-post 2004-02-02.
- Helander, A. 1993. *Kv Paletten*. Arkeologisk utredning. Avdelningen för arkeologiska undersökningar. Rapport UV Linköping 1993.
- Helander A. & Zetterlund, P. 1995. *Paragrafen*. Arkeologisk slutundersökning av gravfält och boplats i kv Paragrafen och stg 1759. Avdelningen för arkeologiska undersökningar. Rapport UV Linköping 1995:46.
- Hörfors O. 1998. *Stångebroslaget. I: Stångebro- händelser kring vattnet*. (Red. Nilsson) Meddelanden från Östergötlands länsmuseum 1997/1998.
- Kaliff A. *Östergötland från stenålder till järnålder I: Vetenskaplig verksamhetsplan för UV Öst*. Riksantikvarieämbetet, Avdelningen för arkeologiska undersökningar. Rapport UV Öst 2000:21.
- Kraft S. 1946. *Linköpings historia del 1*. Linköping.
- Lindqvist G. 1987. *Daniel Rantzaus dagbok*. Meddelanden från Östergötlands länsmuseum 1986.
- Molin F. 2003. *Ladugårdsbacken*. Arkeologisk utredning mellan Södra stambanan och Stångåldalsbanan. Riksantikvarieämbetet, Avdelningen för arkeologiska undersökningar. Rapport UV Öst 2003:4.
- Nielsen A-L. *Boplatslämningar vid Kallerstad bytomt*. Riksantikvarieämbetet, Avdelningen för arkeologiska undersökningar. Rapport UV Öst 2002:42.
- Strid J-P. 1987. *Linköpingsbygdens ortnamn. I: Linköpingsbygden*. Örebro.
- Swedell U. 2004. Språk- och folkminnesinstitutionen. Namnavdelningen. Skriftlig redogörelse via e-post angående ortnamnen Kallerstad och Gumpekulla. 2004-02-03.
- Tagesson G. 2002. *Biskop och stad – aspekter av urbanisering och sociala rum i medeltidens Linköping*. Lund Studies in Medieval Archaeology 30. Stockholm.
- Wickman-Nydolf G. & Nydolf N-G. 1999. *Fyra hus från äldsta järnålder*. Riksantikvarieämbetet, Avdelningen för arkeologiska undersökningar. Rapport UV Öst 1999:39.

Muntligt meddelande

- Bengt Elfstrand. Antikvarie. Riksantikvarieämbetet, Avdelningen för arkeologiska undersökningar. UV Öst. Hösten 2003.

Tekniska uppgifter

Lokal	Kallerstad industriområde
Socken	Linköping
Kommun	Linköping
Län och landskap	Östergötland
Ekonomiska kartans blad	085 58 (8F 5i Tannefors)
Koordinater	X6476500-6478000, Y1490000-1491000
Koordinatsystem	Rikets
Höjdsystem	Rikets
Uppdragsgivare	Linköpings sportfastigheter AB
Kostnadsansvarig	Linköpings sportfastigheter AB
Projektledare	Emma Karlsson, Marie Ohlsén, Viktoria Björkhager, Clas Ternström
Rapport	2004:17 © Östergötlands länsmuseum
Ur allmänt kartmaterial	© Lantmäteriverket dnr 507-99-499

Dokumentationsmaterialet förvaras på Östergötlands länsmuseum.

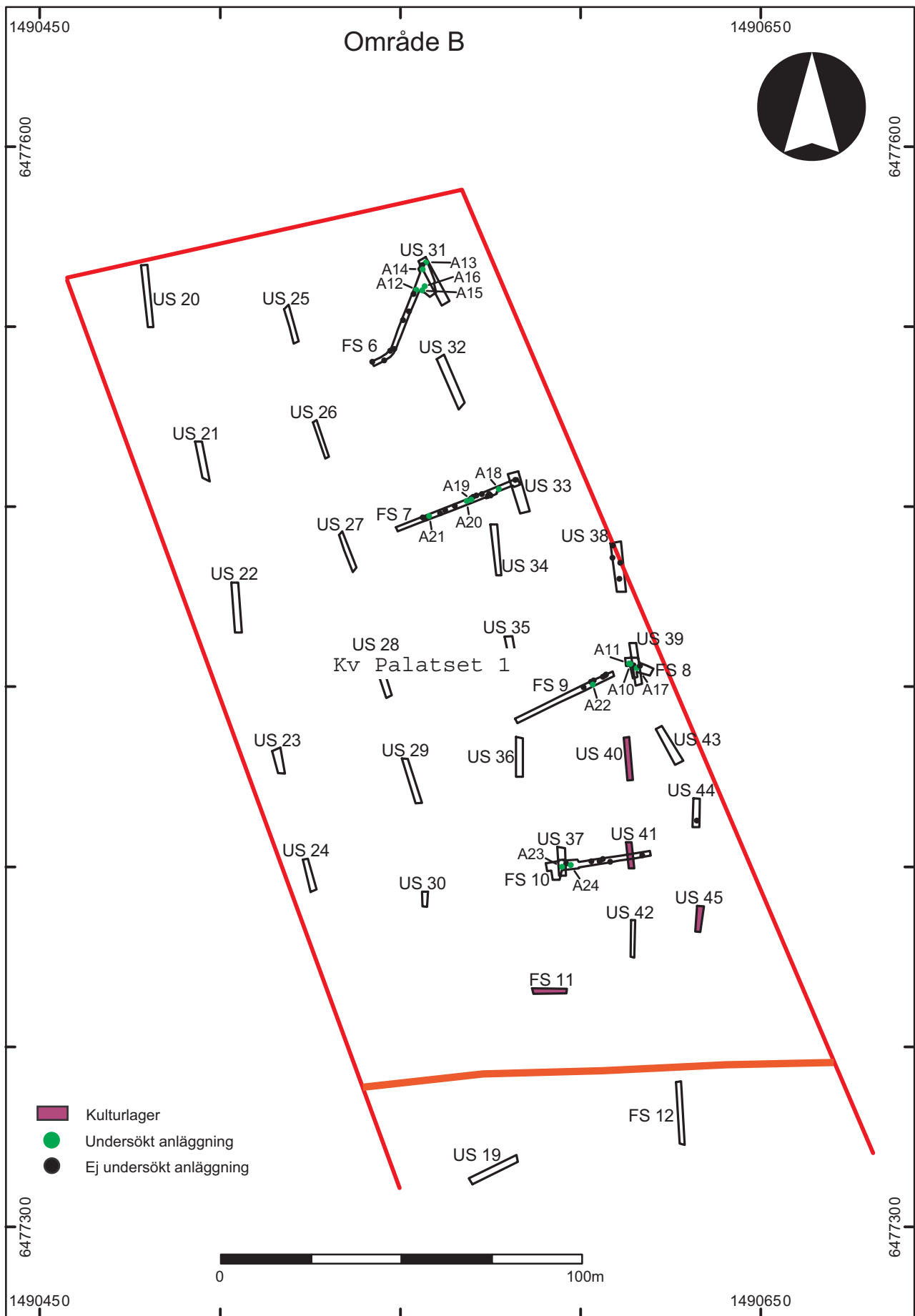
Arkeologiska utredningar

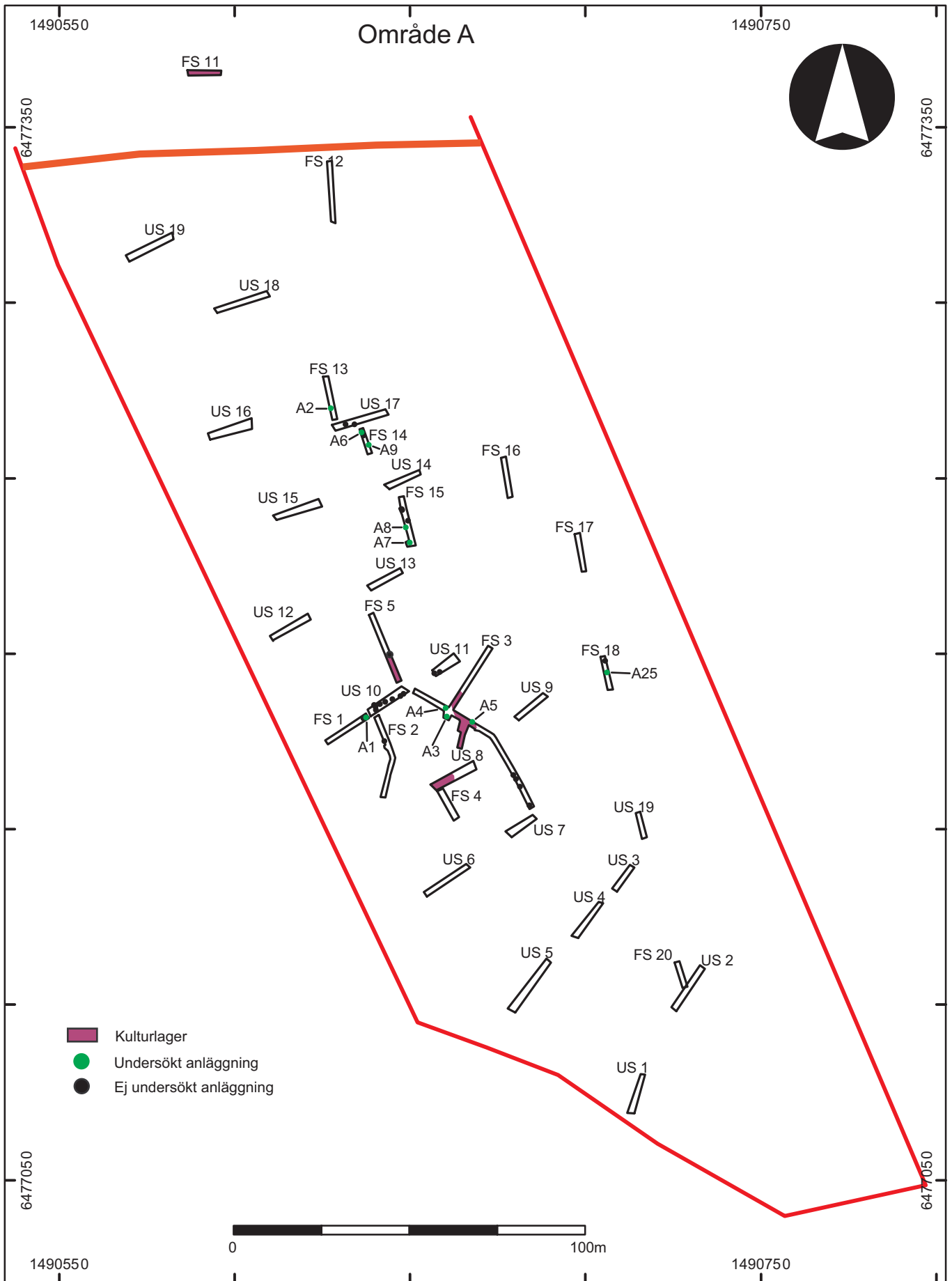
Cloetta Center		Ljungstedtska skolan	
Fornlämningsnummer	Intill RAÄ 143	Fornlämningsnummer	Intill RAÄ 85, 356 m fl
Lst dnr	431-6642-02	Lst dnr	431-2867-03
ÖLM dnr	247/02	ÖLM dnr	71/03
ÖLM kontonummer	6441	ÖLM kontonummer	6375
Fältarbetstid	25/6 2002	Fältarbetstid	24/3 2003
Fynd	Nej	Fynd	Nej
Foto	Nej	Foto	Nej
Analyser	Nej	Analyser	Nej
Kv Palatset 1		Kallerstad 1:1 och 1:4	
Fornlämningsnummer	Intill RAÄ 356, 183 m fl	Fornlämningsnummer	Intill RAÄ 172, 326 m fl
Lst dnr	431-10642-03	Lst dnr	431-6642-02
ÖLM dnr	333/03	ÖLM dnr	247/02
ÖLM kontonummer	6804	ÖLM kontonummer	6441
Fältarbetstid	18/6 2003	Fältarbetstid	5-6/11 samt 11/11 2002
Fynd	Nej	Fynd	C4186
Foto	Nej	Foto	Nej
Analyser	Nej	Analyser	Nej

Arkeologiska förundersökningar

Kv Paletten 1		Kallerstad 1:1 och 1:4	
Fornlämningsnummer	RAÄ 336	Fornlämningsnummer	ÖLM 10
Lst dnr	431-643-03	Lst dnr	431-19745-02
ÖLM dnr	25/03	ÖLM dnr	650/02
ÖLM kontonummer	6317	ÖLM kontonummer	5982
Fältarbetstid	19-21/3 2003	Fältarbetstid	16-19/12 2002
Fynd	C4213	Fynd	C4188
Foto	Ja	Foto	Ja
Analyser	¹⁴ C, makrofossil	Analyser	¹⁴ C

Bilaga 1-5. Utredning och förundersökning Kallerstad 1:1 och 1:4
Bilaga 1. Översiktsplan

Bilaga 2. Schaktbeskrivningar utredning

SCHAKT 1

Längd: 13 m
Bredd: 1,5 m
Djup: 0,6 m
Innehåll: Kolstänk i botten leran

SCHAKT 2

Längd: 15 m
Bredd: 1,5 m
Djup: 0,6 m
Innehåll: Inget av arkeologiskt intresse framkom.

SCHAKT 3

Längd: 7 m
Bredd: 1,5 m
Djup: 0,3 m
Innehåll: Under matjordslagret kommer ett ca 0,2 m tjockt mörkbrunt humöst lager. Lagret tolkas som en äldre matjordshorisont.

SCHAKT 4-7

Längd: 13-18 m
Bredd: 1,5 m
Djup: 0,6 m
Innehåll: Inget av arkeologiskt intresse framkom.

SCHAKT 8

Längd: 17 m
Bredd: 1,5 m
Djup: 0,3 m
Innehåll: Under matjordslagret kommer ett 0,15-0,2 m tjockt mörkbrunt lerigt kultur-lager med skörbränd och skärvig sten. Inga fynd påträffades.

SCHAKT 9

Längd: 10 m
Bredd: 1,5 m
Djup: 0,5 m
Innehåll: Inget av arkeologiskt intresse framkom.

SCHAKT 10

Längd: 12 m
Bredd: 1,5 m
Djup: 0,3-0,4 m
Innehåll: Fem mörkfärgningar och tre skärvstenskoncentrationer. Mörkfärgningarna var ca 0,3-0,4 m i diameter och tolkas som stolphål. En av skärvstenskoncentrationerna var ett tydligt stolphål med en diameter på 0,25 m. De övriga två koncentrationerna kom ej fram helt i plan, de är dock minst 0,40 m i diameter.

SCHAKT 11

Längd: 6 m
Bredd: 1,5 m
Djup: 0,4 m
Innehåll: En mörkfärgning (0,4 m i diam) samt en mörkfärgning med skärvsten (0,25 m i diam). Bägge tolkas som stolphål.

SCHAKT 12-16

Längd: 11-13 m
Bredd: 1,5 m
Djup: 0,5 m
Innehåll: Inget av arkeologiskt intresse framkom.

SCHAKT 17

Längd: 15 m
Bredd: 1,5 m
Djup: 0,4 m
Innehåll: En mörkfärgning, 0,25 m i diameter, vilken tolkas vara ett stolphål. En större mörkfärgning tolkas som grop eller kulturlager. Anläggningen kunde dock ej begränsas i det upptagna schaktet.

SCHAKT 18-30

Längd: 7-17 m
Bredd: 1,5 m
Djup: 0,4 m
Innehåll: Inget av arkeologiskt intresse framkom.

SCHAKT 31

Längd: 12 m
Bredd: 1,5 m
Djup: 0,3 m
Innehåll: En koncentration med skärvsten, ca 0,3 m i diameter. Anläggningen grävdes och visade sig vara ett 0,25 m djupt stolphål. Fyllningen bestod nästan uteslutande av skärvsten.

SCHAKT 32

Längd: 15 m
Bredd: 1,5 m
Djup: 0,3 m
Innehåll: Inget av arkeologiskt intresse framkom.

SCHAKT 33

Längd: 7 m
Bredd: 1,5 m
Djup: 0,4 m
Innehåll: En hård, ca 0,6 m i diameter. Fyllningen bestod till större delen av kol, endast enstaka stenar. Kolprov sparades.

SCHAKT 34-36

Längd: 9-12 m
Bredd: 1,5 m
Djup: 0,3 m
Innehåll: Inget av arkeologiskt intresse framkom.

SCHAKT 37

Längd: 8 m
Bredd: 1,5 m
Djup: 0,3 m
Innehåll: En ca 0,25 m stor koncentration med sten. Tolkas som ett stolphål.

SCHAKT 38

Längd: 10 m
Bredd: 1,5 m
Djup: 0,4 m
Innehåll: En stenkonzentration och en mörkfärgning vilka tolkas som stolphål. En hård alt. kokgrop vilken innehöll rikligt med stora skärviga och skörbrända stenar samt fläckvis med kol. Storleken var ca 1,2 m i diam. I hela schaktet framkom även spridda skärviga stenar.

SCHAKT 39

Längd: 10 m
Bredd: 1,5 m
Djup: 0,3 m
Innehåll: Två härdanläggningar varav den ena innehöll mycket sot och kol medan den andra nästan enbart innehöll skärvig och skörbränd sten. Anläggningarna låg endast delvis i schakten, men de uppskattades vara cirka 1 m i diameter. I bottenleran låg även relativt mycket skärvig sten spritt.

SCHAKT 40

Längd: 12 m
Bredd: 1,5 m
Djup: 0,3 m
Innehåll: Under matjordslagret kom ett ca 0,2 m tjockt mörkare lager. Lagret innehöll varken kol eller bränd lera vilket gör det svårtolkat om det rör sig om ett kulturlager eller om det är naturligt tillkommet.

SCHAKT 41

Längd: 7 m
Bredd: 1,5 m
Djup: 0,3 m
Innehåll: Fläckvis förekommande mörkare lager liknande det i schakt 40.

SCHAKT 42

Längd: 8 m
Bredd: 1,5 m
Djup: 0,4 m
Innehåll: Inget av arkeologiskt intresse framkom.

SCHAKT 43

Längd: 7 m
Bredd: 1,5 m
Djup: 0,4 m
Innehåll: Enstaka skärviga stenar i bottenleran.

SCHAKT 44

Längd: 8 m
Bredd: 1,5 m
Djup: 0,4 m
Innehåll: En 0,2-0,4 m stor koncentration med större stenar varav några var eldpåverkade. Anläggningen tolkades som ett stolphål.

SCHAKT 45

Längd: 8 m
Bredd: 1,5 m
Djup: 0,4 m
Innehåll: Under matjordslagret kom ett mörkare lager (Se schakt 40).

Bilaga 3. Schaktbeskrivningar förundersökning

SCHAKT 1

Längd: 14 m
Bredd: 1,5 m
Djup: 0,4 m
Innehåll: Två mörkfärgningar, vilka tolkas som stolphål. En anläggning (A1) grävdes (se anl. beskrivning.)

SCHAKT 2

Längd: 24 m
Bredd: 1,5 m
Djup: 0,4 m
Innehåll: I schaktet framkom inget av arkeologiskt intresse.

SCHAKT 3

Längd: 49 + 21 + 7 m
Bredd: 1,5 m
Djup: 0,4 m
Innehåll: I schaktets norra del framkom ett mörkt, mycket skärvtensrikt kulturlager. I lagret gjordes fynd av kvartsavslag samt två maltstenslöpare. Lagret avgränsades i söder av ett antal större stenar. Intill kulturlagret fanns det två anläggningar, en härd (A3) och ett stolphål (A4). Ytterligare ett stolphål grävdes i kulturlagret (A5). I södra delen av schaktet fanns fyra mörkfärgningar vilka tolkades som osäkra anläggningar.

SCHAKT 4

Längd: 10 m
Bredd: 1,5 m
Djup: 0,4 m
Innehåll: Under matjordslagret kom ett 0,05-0,10 m tjockt mörkare lager. Lagret tolkades som ett kulturlager eftersom det innehöll enstaka bitar bränd lera och kolbitar.

SCHAKT 5

Längd: 21 m
Bredd: 1,5 m
Djup: 0,4 m
Innehåll: I schaktets södra del framkom ett ca 0,15 m tjockt kulturlager. Lagret hade samma karaktär som det i schakt 4 men innehöll dock ingen sten.

SCHAKT 6

Längd: 25 m + 32 m²
Bredd: 1,5 m
Djup: 0,4 m
Innehåll: Totalt 13 anläggningar kunde identifieras i schaktet. Av dessa grävdes och dokumenterades 5 stycken (A12-16). Samtliga tolkades som stolphål.

SCHAKT 7

Längd: 37 m
Bredd: 1,5 m
Djup: 0,4 m
Innehåll: I schaktet påträffades 17 anläggningar. En var en härd och resterande tolkades som stolphål. Av anläggningarna grävdes och dokumenterades 4 stycken (A18-21).

SCHAKT 8

Längd: 23 m²
Bredd: -
Djup: 0,4 m
Innehåll: Det upptagna schaktet innehöll fem anläggningar; fyra stolphål och en härd. Två stolphål (A11, A17) och en härd (A10) undersöktes.

SCHAKT 9

Längd: 29 m
Bredd: 1,5 m
Djup: 0,4 m
Innehåll: I schaktets östra del framkom 7 anläggningar, varav en undersöktes (A 22). I den västra delen kom inga tydliga anläggningar. Däremot fanns det ett tunt något mörkare lager under matjorden vilket tolkades som en möjlig kulturlagerrest.

SCHAKT 10

Längd: 20 + 29 m²
Bredd: 1,5 m
Djup: 0,4 m
Innehåll: Schaktet innehöll sammanlagt 8 anläggningar. Av dessa grävdes två stolphål (A23, A24).

SCHAKT 11

Längd: 9 m
Bredd: 1,5 m
Djup: 0,6 m
Innehåll: Under matjordlagret framkom ett mörkare lager. Eftersom lagret varken innehöll kol, bränd lera eller skärvsten bedömdes det vara naturligt tillkommet, t ex en äldre matjordhorisont.

SCHAKT 12

Längd: 16 m
Bredd: 1,5 m
Djup: 0,4 m
Innehåll: Större delen av schaktet innehöll modernt stenkross. Störningen kunde avgränsas åt söder.

SCHAKT 13

Längd: 12 m
Bredd: 1,5 m
Djup: 0,4 m
Innehåll: Ett stolphål (A2).

SCHAKT 14

Längd: 8 m
Bredd: 1,5 m
Djup: 0,4 m
Innehåll: I schaktet framkom tre stolphål varav två undersöktes (A6, A9).

SCHAKT 15

Längd: 14 m
Bredd: 1,5 m
Djup: 0,4 m
Innehåll: I schaktet framkom fem anläggningar varav två grävdes (A7, A8).

SCHAKT 16

Längd: 16 m
Bredd: 1,5 m
Djup: 0,4 m
Innehåll: I schaktet framkom inget av arkeologiskt intresse.

SCHAKT 17

Längd: 11 m
Bredd: 1,5 m
Djup: 0,4 m
Innehåll: I schaktet framkom inget av arkeologiskt intresse.

SCHAKT 18

Längd: 10 m
Bredd: 1,5 m
Djup: 0,4 m
Innehåll: I schaktet framkom två anläggningar.

SCHAKT 19

Längd: 8 m
Bredd: 1,5 m
Djup: 0,4 m
Innehåll: I schaktet framkom inget av arkeologiskt intresse.

SCHAKT 20

Längd: 7 m
Bredd: 1,5 m
Djup: 0,4 m
Innehåll: I schaktet framkom inget av arkeologiskt intresse.

Bilaga 4. Anläggningsbeskrivningar

ANL 1

Typ: Stolphål
Form i plan: Rund
Storlek i plan: 0,26 m
Djup: 0,15 m
Fyllning: Gråbrun, något sotig lera.
Fynd: Keramik
Prov: Kolprov

ANL 2

Typ: Stolphål
Form i plan: Ej hela anl. framme.
Storlek i plan: -
Djup: 0,16 m
Fyllning: Mörkgrå humusblandad lera.
Fynd: -
Prov: -

ANL 3

Typ: Hård
Form i plan: Oval
Storlek i plan: 1 x 1,20 meter
Djup: 0,2 m
Fyllning: Skörbränd och skärvig sten. Sot och kolblandad lera samt enstaka fläckar bränd lera.
Fynd: -
Prov: Kolprov

ANL 4

Typ: Stolphål
Form i plan: Rund
Storlek i plan: 0,3 m
Djup: 0,12 m
Fyllning: Skärvig sten. Mycket svagt humusblandad lera med enstaka stänk kol.
Fynd: -
Prov: -

ANL 5

Typ: Stolphål
Form i plan: Rund
Storlek i plan: 0,25 m
Djup: 0,1 m
Fyllning: Skärvig sten.
Fynd: -
Prov: -

ANL 6

Typ: Stolphål
Form i plan: Rund
Storlek i plan: 0,25 m
Djup: 0,2 m
Fyllning: Mörkgrå humusblandad lera.
Fynd: -
Prov: -

ANL 7

Typ: Stolphål
Form i plan: Rund
Storlek i plan: 0,3 m
Djup: 0,1 m
Fyllning: Grå sotig lera.
Fynd: -
Prov: -

ANL 8

Typ: Stolphål?
Form i plan: Rund
Storlek i plan: 0,3 m
Djup: 0,1 m
Fyllning: Grå humusblandad lera.
Fynd: -
Prov: -

ANL 9

Typ: Stolphål
Form i plan: Rund
Storlek i plan: 0,3 m
Djup: 0,26 m
Fyllning: Sotig lera med kolbitar och enstaka fläckar bränd lera.
Fynd: -
Prov: Kolprov,UA-20564

ANL 10

Typ: Hård
Form i plan: Oval
Storlek i plan: 1,2 x 1 meter
Djup: 0,15 m
Fyllning: Skärvig sten. Sot och kolblandad lera. I botten en kraftig kollins, ca 0,05 m tjock.
Fynd: -
Prov: Kolprov,UA-20565

ANL 11
Typ: Stolphål
Form i plan: Rund
Storlek i plan: 0,35 m
Djup: 0,2 m
Fyllning: Mörk, något sotig lera med enstaka kolstänk.
Fynd: -
Prov: Kolprov

ANL 12
Typ: Stolphål
Form i plan: Rund
Storlek i plan: 0,3 m
Djup: 0,26 m
Fyllning: Skärvig sten. Mörk, något sotig lera.
Fynd: -
Prov: -

ANL 13
Typ: Stolphål
Form i plan: Rund
Storlek i plan: 0,3 m
Djup: 0,26 m
Fyllning: Skärvig sten.
Fynd: -
Prov: -

ANL 14
Typ: Stolphål
Form i plan: Oval
Storlek i plan: 0,2 x 0,3 m
Djup: 0,16 m
Fyllning: Grå humusblandad lera, enstaka kolbitar.
Fynd: -
Prov: Kolprov

ANL 15
Typ: Stolphål
Form i plan: Rund
Storlek i plan: 0,3 m
Djup: 0,2 m
Fyllning: Skärvig och skörbränd sten. Svagt mörkfärgad lera.
Fynd: -
Prov: -

ANL 16
Typ: Stolphål
Form i plan: Rund
Storlek i plan: 0,3 m
Djup: 0,2 m
Fyllning: Grå humusblandad lera. Skärvig sten i toppen.
Fynd: -
Prov: -

ANL 17
Typ: Stolphål
Form i plan: Rund
Storlek i plan: 0,4 m
Djup: 0,2 m
Fyllning: Mörk sotig lera.
Fynd: -
Prov: -

ANL 18
Typ: Stolphål
Form i plan: Oval
Storlek i plan: 0,4 x 0,5 m
Djup: 0,24 m
Fyllning: Grå sotig lera.
Fynd: -
Prov: -

ANL 19
Typ: Stolphål
Form i plan: Rund
Storlek i plan: 0,25 m
Djup: 0,24 m
Fyllning: Grå humusblandad lera. Skärvig sten i toppen.
Fynd: -
Prov: -

ANL 20
Typ: Stolphål
Form i plan: Rund
Storlek i plan: 0,2 m
Djup: 0,12
Fyllning: Grå humusblandad lera och en ca 0,08 stor sten.
Fynd: -
Prov: -

ANL 21

Typ: Stolphål
Form i plan: Rund
Storlek i plan: 0,2 m
Djup: 0,22 m
Fyllning: Grå humusblandad lera.
Fynd: -
Prov: -

ANL 22

Typ: Hård eller större stolphål.
Form i plan: Ej hela anl. framme.
Storlek i plan: -
Djup: 0,2 m
Fyllning: Översta 0,1 m innehöll skärvig och skörbränd sten. Under dessa kom en kolhorisont på ca 0,03 m. Bottenlagret bestod av grå, svagt sotig lera.
Fynd: -
Prov: -

ANL 23

Typ: Stolphål
Form i plan: Rund
Storlek i plan: 0,3 m
Djup: 0,3 m
Fyllning: Skärvig och skörbränd sten.
Fynd: -
Prov: -

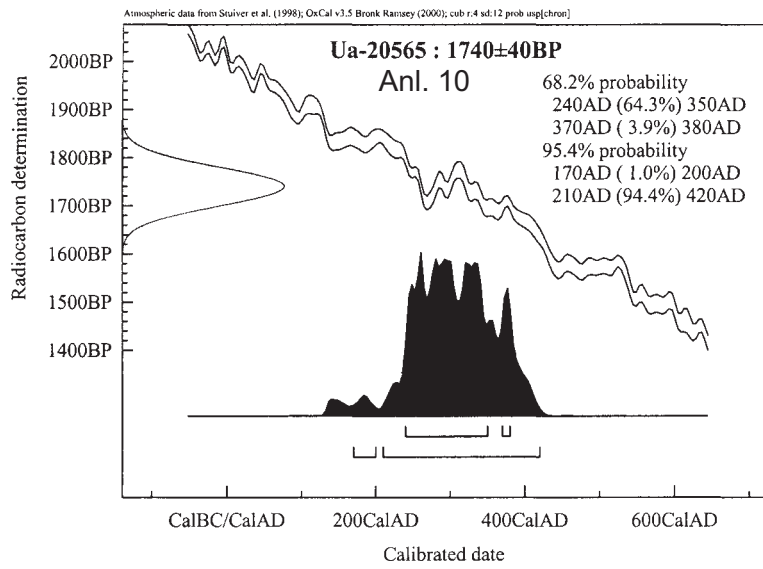
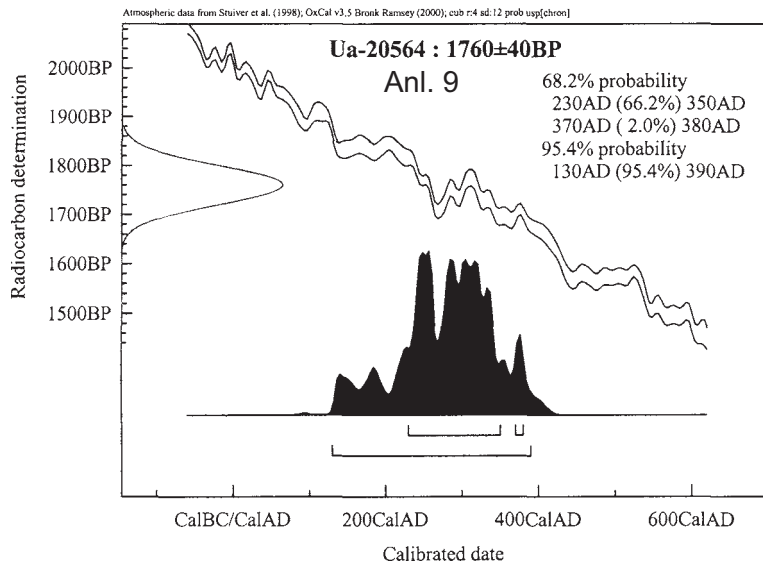
ANL 24

Typ: Stolphål
Form i plan: Rund
Storlek i plan: 0,25 m
Djup: 0,2 m
Fyllning: Mörkgrå humusblandad lera med enstaka skärvig sten.
Fynd: -
Prov: -

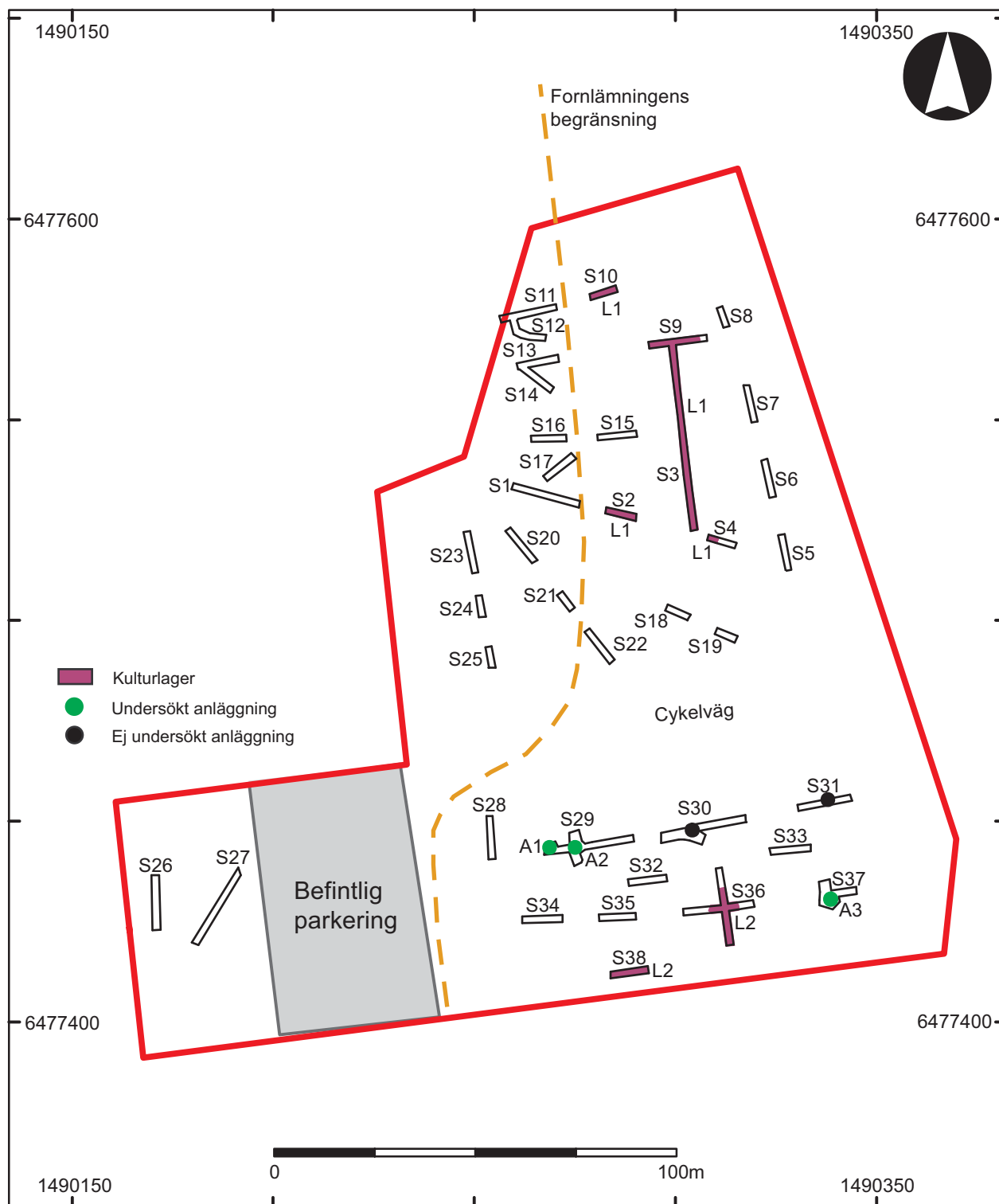
ANL 25

Typ: Stolphål
Form i plan: Rund
Storlek i plan: 0,3 m
Djup: 0,2 m
Fyllning: Mörkgrå humusblandad lera.
Fynd: -
Prov: -

Bilaga 5. ¹⁴C-resultat

Bilaga 6-9. Förundersökning kv Paletten 1
Bilaga 6. Översiktsplan

Bilaga 7. Schaktbeskrivningar

SCHAKT 1

Längd: 17 m
Bredd: 1,5 m
Djup: 0,3 m
Innehåll: Fynd av malstenslöpare.

SCHAKT 2

Längd: 8 m
Bredd: 1,5 m
Djup: 0,3 m
Innehåll: Under matjordslagret framkom ett ca 0,08 m tjockt kulturlager som innehöll enstaka bitar kol samt bränd lera.

SCHAKT 3

Längd: 46 m
Bredd: 1,5 m
Djup: 0,3 m
Innehåll: I schaktet framkom ett 0,08-0,3 m tjockt grusigt kulturlager med skörbränd sten samt enstaka bitar kol och hårt fragmenterad bränd lera. Lagret var ca 0,2 meter tjockt med undantag i söder (0,08 m) och i norr (0,3 m).

SCHAKT 4

Längd: 7 m
Bredd: 1,5 m
Djup: 0,3 m
Innehåll: I västra delen av schaktet framkom ett 0,03 meter tjockt kulturlager som innehöll enstaka bitar kol samt bränd lera.

SCHAKT 5-8

Längd: Ca 10 m
Bredd: 1,5 m
Djup: 0,3 m
Innehåll: Området angränsar mot Rungatan och är delvis stört. Inget av arkeologiskt intresse framkom.

SCHAKT 9

Längd: 14 m
Bredd: 1,5 m
Djup: 0,3 m
Innehåll: Under matjordslagret framkom ett kulturlager som innehöll enstaka bitar kol samt bränd lera. Lagret kunde begränsas i öster.

SCHAKT 10

Längd: 7 m
Bredd: 1,5 m
Djup: 0,3 m
Innehåll: Under matjordslagret framkom ett kulturlager som innehöll enstaka bitar kol samt bränd lera. I västra delen av schaktet var lagret ca 0,13 meter tjockt och östra delen ca 0,2 m.

SCHAKT 11-25

Längd: Ca 8 m
Bredd: 1,5 m
Djup: 0,3 m
Innehåll: Inget av arkeologiskt intresse framkom.

SCHAKT 26-27

Längd: Ca 17 m
Bredd: 1,5 m
Djup: 0,3 m
Innehåll: Området kraftigt stört. Tjocka utfyllnadslager med stenkross. Inget av arkeologiskt intresse framkom.

SCHAKT 28

Längd: 11 m
Bredd: 1,5 m
Djup: 0,3 m
Innehåll: Inget av arkeologiskt intresse framkom.

SCHAKT 29

Längd: 23 m
Bredd: 1,5 m
Djup: 0,3 m
Innehåll: I schaktet framkom ett stolphål (A 1) och en grop (A 2).

SCHAKT 30

Längd: 21 m
Bredd: 1,5 m
Djup: 0,3 m
Innehåll: En koncentration med skärvsten tolkades som ett stolphål. Anläggningen grävdes ej.

SCHAKT 31

Längd: 13 m
Bredd: 1,5 m
Djup: 0,3 m
Innehåll: En koncentration med skärvsten tolkades som ett stolphål. Anläggningen grävdes ej.

SCHAKT 32-35

Längd: Ca 10 m
Bredd: 1,5 m
Djup: 0,3 m
Innehåll: Inget av arkeologiskt intresse framkom.

SCHAKT 36

Längd: 18 + 19 m
Bredd: 1,5 m
Djup: 0,3 m
Innehåll: Under matjordslagret framkom ett ca 0,05 m tjockt kulturlager som innehöll skärvig sten och enstaka bitar bränd lera. Lagret kunde inte begränsas åt söder.

SCHAKT 37

Längd: 9 + 3 + 3 m
Bredd: 1,5 m
Djup: 0,3 m
Innehåll: I schaktet framkom en härd (A3).

SCHAKT 38

Längd: 10 m
Bredd: 1,5 m
Djup: 0,3 m
Innehåll: Under matjordslagret framkom ett ca 0,05 m tjockt kulturlager som innehöll skärvig sten och enstaka bitar bränd lera.

Bilaga 8. Anläggningsbeskrivningar

ANL 1

Typ: Stolphål
Form i plan: Rund
Storlek i plan: 0,8 m
Djup: 0,25 m
Fyllning: Sotig lera med rundad och skärvig sten.
Fynd: -
Prov: Kolprov, UA-21626

ANL 2

Typ: Grop
Form i plan: 1,5 m
Storlek i plan: Rund
Djup: 1,0 m
Fyllning: Mörkgrå humusblandad lera med enstaka kolstänk och bränd lera.
Fynd: Obrända djurben, fajans, förhist keramik.
Prov: -

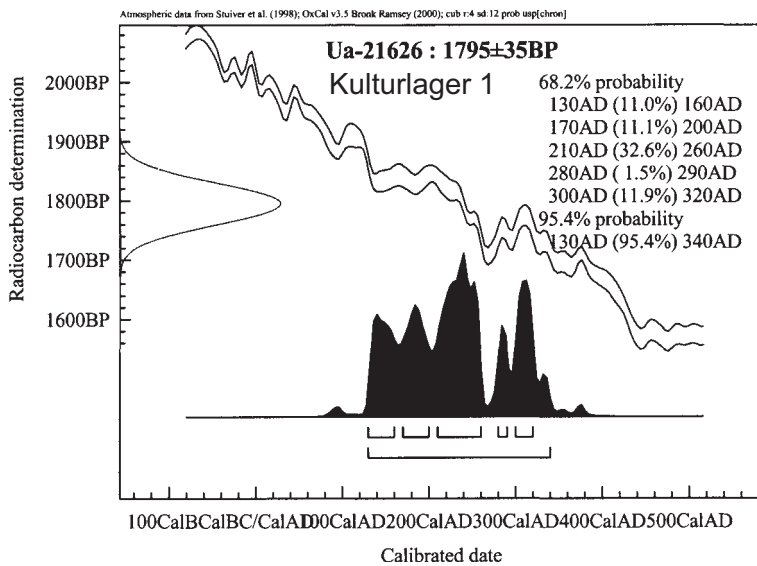
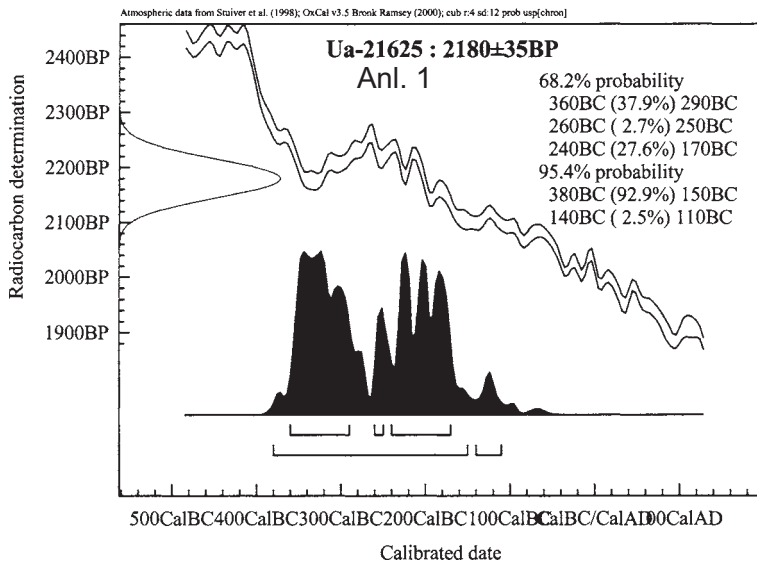

*Figur 13. Framrensning av A 2.
Foto Marie Ohlsén, ÖLM.*

ANL 3

Typ: Härd
Form i plan: Oregelbunden
Storlek i plan: Ca 1,0 m
Djup: 0,03 m
Fyllning: Skörbränd och skärvig sten. Sotig lera samt enstaka fläckar bränd lera.
Fynd: -
Prov: -

Bilaga 9. ¹⁴C-resultat

Bilaga 10. Fyndlista samtliga undersökningar

Inv nr	Fynd	Sakord	Antal	Klass 1	Klass 2	Material	Vikt	Omr.	Schakt	Anl.	Lager	Anmärkning
<u>Utredning Kallerstad 1:1 och 1:4</u>												
C4186	1	Kolprov	1	-	-	Kol	29,2	-	33	-	-	-
C4186	2	Kolprov	1	-	-	Kol	25,2	-	38	Hård 2	-	-
C4186	3	Skal	1	Musselskal	-	Pärlemor	1,3	-	38	Hård 2	-	-
C4186	4	Oident.	1	-	-	Lera	29,5	-	-	-	-	Sintrad.
<u>Förundersökning Kallerstad 1:1 och 1:4</u>												
C4188	1	Malstenslöpare	1	-	-	Granit	430,0	A	-	-	1	-
C4188	2	Malstenslöpare	1	-	-	Granit	740,0	A	-	-	1	Vittrad.
C4188	3	Avslag	1	-	-	Kvarts	33,0	A	-	-	1	-
C4188	4	Oident.	1	-	-	Lera	9,2	B	3	-	-	Sintrad.
C4188	5	Kärl	1	-	-	A-gods	79,0	-	-	A1	1	-
C4188	6	Kolprov	1	-	-		11,0	-	-	A1	-	-
C4188	7	Kolprov	1	-	-		20,0	A	-	A3	-	-
C4188	8	Kolprov	1	-	-		8,5	A	-	A9	-	-
C4188	9	Kolprov	1	-	-		8,5	B	-	A10	-	-
C4188	10	Kolprov	1	-	-		5,5	B	-	A11	-	-
C4188	11	Kolprov	1	-	-		2,3	-	-	A14	-	-
<u>Förundersökning kv. Paletten 1</u>												
C4213	1	Malstenslöpare	1	-	-	Granit	1485,0	-	1	-	-	-
C4213	2	Ben	5	Animalieben	Blandat	Ben	155,0	-	-	-	-	-
C4213	3	Kärl	1	-	-	A-gods	4,8	-	29	A2	-	-
C4213	4	Kärl	1	-	-	D	0,7	-	29	A2	-	-
C4213	5	Kolprov	1	-	-	Kol	0,0	-	29	A1	-	-
C4213	6	Kolprov	1	-	-	Kol	0,0	-	29	A2	-	-
C4213	7	Kolprov	1	-	-	Kol	0,0	-	37	A3	-	-
C4213	8	Kolprov	1	-	-	Kol	0,0	-	37	A3	-	-
C4213	9	Kolprov	1	-	-	Kol	0,0	-	3	-	1	-

